

TIDNING FÖR DEN SOCIALDEMOKRATISKA KVINNORÖRELSEN.

(7:de årg.)

Utgiven av Socialdemokratiska Kvinnokongressens Verkställande Utskott.

Stockholm 1911, A.-B. Arbetarnes Tryckeri

<p>Nr 7 Juli</p>	<p><i>Prenumerationspris:</i> 1: 20 pr helt år, 60 öre pr halvt och 30 öre pr fjärdedels år. Lösenummer 10 öre.</p>	<p>Redaktör: Anna Lindhagen.</p>	<p>Morgonbris' expedition! SIGNE SVENSSON, Upplandsgatan 85, 4 tr., Stockholm. Annonser å sista sidorna pris 15 öre pr mm.</p>	<p>1911</p>
----------------------	---	--------------------------------------	---	-------------

Kantat vid rösträttskongressen.

Av

SIGRID LEIJONHUFVUD.

BIRGITTA.

Birgitta, den ädlaste blomma
Av gammal hövdingestam,
Birgitta, den moder fromma,
För konungen trädde fram.
Av nit för det rätta driven,
Hon talade gudingiven
Och trotsande hån och skam.

Låt ej dig av smickrare råda,
I falskhetens snaror snärd,
Du bringar ditt rike i våda,
Du är ej din krona värd.
Från onda vägar du vike
Och bygge med lag ditt rike
Och vige åt Herren ditt svärd.

Birgitta, den klara låga,
Sin samtids gissel och tröst,
Hon lydde utan att fråga
Sitt väsens bjudande röst.
Och när och fjärran hon lände
Den himmelens eld som brände
I djupet av hennes bröst.

FÖRR.

I.

Till strids de karska hövdingar drogo,
Byggde vårt väld och fiender slogo.
För Sverige stridde var redlig man.
Mor satt hemma och spann.

Till tings de myndiga herrar drogo,
Om landets öden råd de slogo
I fredens dag och när faran brann —
Mor satt hemma och spann.

Till främmande länder männen drogo,
Lärdom och konst i byte togo,
Mången med ära sin lager vann —
Mor satt hemma och spann.

II.

Väl hände det stundom att den svaga
Måste de hårdaste bördor draga,
Orätt lida och orätt se,
Maktlös stå emot våld och ve.
Varför — det var ej lätt att svara,
Det måste väl så vara.

Hur myndigt hon hemma styrde och ställde,
Hur kraftigt hon tog ett tag, när det gällde,
I samhällsfrågor var blicken skum
Och handen domnad och rösten stum.
Varför — det var ej lätt att svara,
Det måste väl så vara.

FREDRIKA BREMER.

Höres en ensam stämma tala:
»Vakna upp ur din långa dvala,
Känn ditt ansvar, du svenska kvinna,
Medborgarinna!

Ej må försagd du längre dröja,
Du behöves ditt land att höja.
Klar må ditt väsens låga brinna,
Medborgarinna!

Töcken hölja vår framtids bana,
Lär dig mot höga mål att spana.
Hinder att röja, väg att finna,
Medborgarinna!

NU.

Det faller en tändande gnista.
Det ljusnar runt om land,
Och tusende lågor brista
Med ens i brand.

De stiga, de smälta tillsammans
I rymd som vidgas, ny.
Och mäktig höjer sig flammen
Med ens mot sky.

Brinn högre och liva och ena,
Du värld på bergets topp,
Brinn högre i väkter sena,
Tills dag går opp!

Några ord i skolfrågan.

Om någon fråga borde intressera kvinnorna, så är det väl skolfrågan, som skall lösa uppgiften att på bästa sätt dana deras barn till dugliga och kunniga medborgare.

Vi socialdemokrater ha ju även av det skälet ett alldeles särskilt behov av att få goda medborgarskolor, så att våra barn fostras till kunniga män och kvinnor, som med målmedveten kraft kämpa för förverkligandet av våra socialdemokratiska idéer.

Vi ha ock på vårt program en punkt, som lyder:

"Skolans skiljande från kyrkan.

Folkskolans utveckling till en för alla gemensam och kulturfordringarna uppfyllande medborgarskola."

Därmed ha vi klart givit tillkänna, att det är medborgarskolor vi vilja ha, ej religions-dressyranstalter.

Men vi fordra även en för alla gemensam bottenskola, så att alla barn må från grunden få samma kunskapsmått. På denna gemensamma bottenskola skola sedermera, fortsättningsskolor byggas och yrkesskolor, gemensamma för alla, inrättas.

Men för att nå dithän måste hela vårt skolväsen omdanas.

Folkskolorna, som det heter, här i Sverige ("Komuneskolerne" i Norge) måste komma under statens ledning, så de kunna bli likformiga i stad och på land. Det är ett huvudvillkor. Nu ha vi visserligen ofta väl skötta folkskolor i de större städerna och å en del industricentra såsom t. ex. Huskvarna (särskilt känt för sin utmärkta folkskoleundervisning), men så ha vi ute i landsbygden ambulerande folkskolor med halvtidsläsning, "en undervisning, som man kunde bjuda negerbarn i det mörkaste Afrika, men ej barn i ett civiliserat samhälle", som lektor Petrini skämtsamt säger i en polemik med våra präster!

Genom ett sådant anordnande av folkundervisningen ha vi fått en del barn med relativt goda kunskaper — andra som äro okunniga som "hottentotter".

Och dessa dra sedan ner hela den andliga nivån inom proletariatet.

Kunskap är makt — och den makten skola vi skaffa våra barn.

Alltså, fram på allvar för kravet på gemensamma bottenskolor för samhällets alla barn och att staten övertager dessa bottenskolor (liksom den redan har elementarskolorna för överklassens barn). så vi slippa denna ojämnhet i undervisningen bland folkets barn!

Sedan må vi med obönhörlig stränghet fordra, att kyrkans välde över folkskolorna brytes.

Präster skola icke äga rätt att vara självskrivna skolrådsordföranden och därigenom ha ett otillbörligt inflytande på folkbildningen.

Om en präst är aldrig så bildnings-

fientlig, så äger han nu rätt att som självskrivna skolrådsordförande dirigera hela socknens skolliv!

Adolf Hedin skrev redan 1867: Frågan är helt enkelt följande: Skall folkskolan vara en statskyrklig inrättning, med syftemål att för prästernas räkning förbereda och underlätta konfirmationsundervisningen samt stödja "den rena lärans" ofördragsamhet och ljusskygga envælde?

Eller skall den vara någonting annat, nämligen en skola för grundläggandet av medborgerlig bildning? Erkännes det senare, bleve följden den, säger Hedin, "först och främst måste man då besluta sig för att utan uppskov göra slut på det prästerliga förmynderskapet över folkskolan, som utövas av biskopar, domkapitel och församlingarnas 'herdar'.

Utan en sådan reform skola alla andra bemödanden för folkbildningens förkovran bli förlorade.

Detta prästerliga förmyndarskap ha vi att tacka för att folkskolan ännu är blott 'en förberedande klass' för inträde i prästernas 'nattvardsskola' samt att en försvärande katekesundervisning ännu upprätthålles såsom huvudsak, bredvid vilken allt annat försvinner till intet."

Så skrev redan år 1867 den gamle frihetskämpen Hedin — än i dag stampa vi på samma fläck i denna det svenska folkets livsfråga. Ty danandet av dugliga medborgare är förvisso ett livsintresse för mänskligheten!

Om mödrarna ville börja tänka på, vad denna skolfråga innebär, skulle de vakna upp och ställa sig med i vår kulturkamp.

Vid årets riksdag motionerade hr Kjellberg om att religionsundervisningen, i den form den nu har, skulle avskaffas och ersättas med religionshistoria och morallära — men naturligtvis föll frågan.

Herremakten i vårt land vill ha "prästdresserade" människor till sin disposition — i Grottekvärnen. Och Björnstjerne Björnsson träffar huvudet på spiken, då han i "Over Evne", II delen, låter en av arbetsgivarna, samlade till överläggning om, hur de skulle kunna komma till rätta med strejkande arbetare, utropa: "Och kyrkan, vad skall vi då med kyrkan, då den ej förmår hålla arbetarna i tukt?"

Man vill helt enkelt att religionen (i falsk form) skall hålla folket i tukt åt herrarna, och därför få prästerna husera vilt bland folkets barn — samtidigt som deras välde är brutet i elementarläroverken, där överklassen har sina egna barn.

För att motverka det rent skadliga och karaktärsdödande inflytande detta prästvælde nu utövar, måste vi finna utvägar.

Vi ha då våra sagostunder; låt bli att skicka edra barn till söndagsskolorna, utan sänd dem till sagostun-

derna, där vi genom förädlade och uppfostrande kulturarbete söka fostra barnen till tänkande människor.

Och mana edra unga söner och döttrar att gå in i ungdomsklubbarna, men först och sist ni alla tusen sinom tusen fattiga mödrar i vårt land, sätten er in i skolfrågan och lären er förstå, att den är en livsfråga för hela proletariatet!

Kata D—m.

Natten.

*Sakta sänker sig natten
ned över nordanland,
över dess blåvande vatten,
över dess grönskande strand.
Fågeln har slutat sin sång för i dag.
Vore en sorglös sångfågel jag!*

*Vinden så vänligt smeker
skogsblommans kalk så ren,
sakta med henne leker,
kysser till avsked sen.
Blomman har slutit sin kalk för i dag.
Vore en blyg liten skogsblomma jag!*

*Strålände stjärnor skrida
sakta i segertiåg
hän över nejder vida,
hän över mörkblå våg.
Natten har åter besegrat en dag.
Vore en strålände stjärna jag!*

Mona.

Obrukad makt.

En rörelse, som i våra dagar börjar få allt fastare mark och slå allt djupare rötter inom de breda lagren, är kooperationen. Trots detta är den dock allt för litet erkänd av arbetarna och särskilt av våra kvinnor.

Vi ha i årtionden arbetat på att förbättra våra tryckta villkor, genom fackföreningar sökt höja våra löner, genom politiskt deltagande sökt reformera, men vi ha glömt bort eller lämnat den rörelse, som har så stora förutsättningar att förhjälpa oss till ekonomisk frigörelse.

Arbetarnas frigörelse är först och främst en brödfråga och hela vikten måste läggas på ekonomisk verksamhet. Vi ha hittills utsugits, och det gäller att ställa sig i en sådan ställning, att utsugningen omöjliggöres genom bildande av organisationer, där vi kunna tillvarataga våra ekonomiska intressen. Dessa äro fackföreningarna, vilka tillvarataga nya värden, och kooperationen, vilken skapar ekonomiska värden. Båda dessa rörelser, för att inte tala om den politiska och även

nykterhetsrörelsen, spela viktiga roller i våra frigörelsesträvanden.

Genom fackföreningen ha vi förskaffat oss några procent högre lön, men samtidigt har priset på mat, ved, hyror o. d. ökat i oproportionerlig grad. Vi ha därmed intet vunnit, vi stå där lika utarmade som förut; här griper kooperationen in med sin makt.

I väl och kraftigt organiserade kooperativa organisationer samlas vi, och där kunna vi lägga det lilla kapital, som vi genom vår arbetskraft fått från kapitalet och icke, som förr skett, bära det tillbaka igen.

Inom denna rörelse ha vi kvinnor ett ofantligt stort verksamhetsfält, vi ha här en makt som ingen annan. Kvinnornas makt ligger här i konsumtionens behärskande. Denna makt har hittills varit obrukad, och det gäller därför, att våra fruar och döttrar börja att bruka den. En makt, om ock aldrig så stor, är dock ingen makt, om den ej tillvaratages, utan endast blir en lekboll i deras händer, som utnyttja den.

Konsumtionskraften får icke längre gå förspild. Våra husmödrar må komma ihåg, vilka väldiga summor, icke miljoner utan miljarder, som år från år offras åt kapitalismens Molok blott därför, att de icke förstå, att många små droppar bilda havet och många bortslösade ören bilda miljonen.

Blicka vi in i nuvarande affärssy-

stem aldrig så litet, så finna vi, huru opraktiskt, dyrbart och tidsödande allt är. Vi betala hundratusentals kronor för att hysa en massa överflödiga affärslokaler, underhålla en hel stab av köpmän och betjäning, för att inte tala om övriga dryga omkostnader genom att förlägga varudistributionen på så många platser.

Utom detta ha vi sedan handelsmannasterna, som uppgå till över 90 miljoner pr år.

Man frågar med skäl: Vem kan ha råd att underhålla en så dyrbar apparat? Och svaret blir: Arbetarna, småfolket, de äro massan, som konsumerar det mesta och får därför bidra till att underhålla detta dyrbara och planlösa system. Männe vi icke skulle ha bättre användning för våra surt förvärvade slantar? Vi kunna genom kooperationen samla dessa medel; de bliva där till nytta för oss själva och därmed även för samhället.

Kooperativ sammanslutning är det sparsamhetssystem, som varje arbetare kan deltaga uti och då särskilt våra husmödrar. De, som ha hushållsbestyr om hand och oftast måste röra sig med de mest begränsade resurser, få vända på slantarna många gånger, innan de få dem att räcka till. De måste naturligtvis se till att få största möjliga valuta för sina pengar.

Genom enig och kraftig kooperativ sammanslutning kunna vi förhjälp-

oss därtill; med de principer, varmed kooperationen arbetar, kunna vi erhålla ett bättre ekonomiskt system, billigare och bättre varor, bättre hushållning samt ett bättre samhälle, ett samhälle, som är byggt på samarbete, där icke den enes uppgift skall vara att taga ifrån den andre utan där vi hjälpa varandra och därmed oss själva. Där skall den gemensamma lyckan vara det mål, till vilket vi alla sträva. Är icke detta något för landets mödrar att sträva för? De, som årligen få sända ut tusentals av sina kära barn i kamp för brödet under förhållanden, som äro olidliga, i ett samhälle, som vill förkrossa dem i stället för att hjälpa dem, som räcker dem stenar i stället för bröd. Vi kvinnor ha därför stor anledning att deltaga i denna arbetarnas frigörelsekamp och ha kvinnorna en gång uppmärksammat den makt, som de besitta inom denna rörelse och börjat använda den, skall den dag ej vara långt avlägsen, då den ekonomiska frihetens sol skall stråla över allt folket.

Agnes J—n.

Glöm ej

att å postkupongen meddela om beloppet avser betalning för tidningen eller blomman!

Ur Kvinnan och arbetet

av

Olive Schreiner.

När vi med den största opartiskhet vi kunna uppkalla se ut över hela fältet för kvinnans gamla traditionella arbete, finna vi således, att fullt tre fjärdedelar därav för alltid krympt bort och att den återstående fjärdedelen är på väg att minskas.

Det är detta stora faktum, så ofta och så helt förbisett, som ligger som den drivande kraften bakom den stora, rastlösa »Kvinnorörelsen», som utmärker vår tid. Det är detta faktum, antingen klart och intelligent fattat eller — vilket oftast är fallet — svävande och smärtsamt känt, som ur de mest begåvade kvinnohjärtan i Europa framkallar det passionerade, stundom nästan yrande ropet på nya former av arbete och nya fält för utövandet av deras förmåga.

Fattad i en strikt logisk form, är vår önskan denna: Vi begära icke, att tidens hjul skola rulla tillbaka, ej heller att livets flod skall flöda baklänges. Vi begära icke, att våra gamla spinnrockar skola resas upp igen och ställas till vårt förfogande; vi begära icke, att våra gamla hemkvarnar och hackor skola återgivas oss eller att mannen åter helt skulle sysselsätta sig på sitt gamla område, kriget och jakten, åt oss överlämnande allt husligt och borgerligt arbete.

Vi begära icke ens, att samhället genast skall omforma sig därhän, att varje kvinna åter kan bli barnaföderska — hur djupt och överväldigande än längtan efter moderskapet ligger i varje äkta kvinnohjärta —, icke heller begära vi, att de barn vi föda åter uteslutande skola lämnas åt oss att uppfostras. Vi veta, att detta icke kan ske. Så som förhållandena fordom gestaltat sig i människolivet, kunna de icke göra det nu. Ingen vilja kan kalla dem åter. Men vad vi begära är detta: Vi begära, att i denna underliga nya värld, som reser sig såväl kring man som kvinna, och där ingenting är som det har varit utan allt antager nya former och relationer, att i denna nya värld även vi må få vår del av aktat och socialt gagneligt mänskligt arbete, vår fulla hälft i det arbete, som tillkommer Kvinnans Barn. Vi begära intet över detta, och vi hålla icke till godo med något därunder. *Detta är vår »Kvinnorätt»!*

Ur de arbetande kvinnornas hjärtdjup stiger till den man som föreslår kvinnorna att icke söka nya arbetsfält utan anse barnsörden som sin tillfyllestgörande andel i livsarbetet följande rop: »Vågar du nu säga, att vi icke duga till annat än att föda barn och att sedan vi gjort det, är vår förmåga uttömd? Och detta till oss, som under alla de förgångna tidevarven, då barnafödelsen pågick utan uppehåll, knappt ansågo den som en möda utan fastmer

som en lön för arbetet! Har väl vår högra hand förlorat sin duglighet och vårt hjärta sin styrka, att du i dag, då det mänskliga arbetet blivit lättare och mänsklighetens uppgift ligger klarare, skulle säga till oss: 'I kunnen intet annat göra än föda barn'? Vågar du säga detta till oss, då släktets uppförsbacke vattnats med vårt anletes svett, och kanterna av den väg, varpå mänskligheten dragit uppåt, lysa vita av de kvinnors ben som stupat där, under arbetet tillsammans med mannen? Vågar du säga detta till oss, då än i dag den föda du förtär, de kläder, du bär, den trevnad du åtnjuter till stor del beskäras dig, tack vare kvinnans outtröttliga arbete?»

Liksom forntidens kvinnor sådde och skördade och malde säden, på det att de barn de födde skulle få något att äta, och liksom forntidens ungmör spunno lin för att bereda lärft till det blivande hemmet och få rättighet att föda människor, så ämna även vi, fastän vi icke längre böja oss över hemkvarnen eller arbeta på fältet eller väva för hand, beträda nya arbetsfält, på det att även vi må få makt och rätt att föda människor till världen. Det är vår tro, att den dag varder kommande, då icke allenast ingen man skall våga säga: »Det är tillräckligt gjort av en kvinna här i livet om hon föder ett barn», utan då det snarare skall sägas: »Vad har väl denna kvinna gjort för ett ädelt verk, efter hon får rättighet att föda ett människobarn till världen?»

Konst och solsken —

något om Carl Larsson.

Ni känner historien om honom som frågade:

— Känner du Pettersson? och fick till svar:

— Vilken Pettersson?

Jag kan inte låta bli att fråga:

— Känner ni Carl Larsson? och ni svarar säkert:

— Jaa då —

Namnet är inte egendomligt och det finns många med det, men det är inte alla som komma oss att le och stråla till av glädje, alldeles som när solen bryter igenom och det blir vackert väder efter att ha regnat.

Jag vet ingen svensk konstnär som så spritt solsken och glädje omkring sig till alla som Carl Larsson. Det finns väl knappast något hem i Sverige där inte hans konst finnes, om det så också blott är genom någon avbildning i en jultidning eller kanske ett vykort.

Jag höll för något år sedan föredrag om honom i Göteborgs folkskolor och visade då en del av hans konst och det var verkligen riktigt förtjusande att höra hur barnen ofta viskade:

— Den har vi hemma —

— Den har jag sett —

Jag skulle önskat att Carl Larsson varit med och hört det!

— Jag är naturligtvis född med pennen i hand, säger han själv. Denna hans födelse inträffade f. ö. den 28 maj 1853 i nr 78 Prästgatan i Stockholm, där föräldrarna hade ett rum på nedra botten. Det blev en liten glad solskenspojke, som växte upp i det fattiga hemmet. Han sprang omkring på gatorna och vislade som alla andra pojkar och ritade på allt han fick tag i antagligen — jag tycker mig just se honom med en riktig spjuvermin svänga till en gubbe med krita på ett plank. För resten kan jag tala om att han egentligen ritade päron och gardister i sin spädate ungdom. Andra gardets ynglingar voro hans kära vänner och i deras kasärn var han en gärna sedd gäst. Korpral Ärtman glömmer han aldrig — "hans namn står med flammande guldbokstäver att läsa på mitt minnes renaste blad", skriver Carl Larsson. Korpral Ärtman hade nämligen en julafton ihågkommit sin lilla vän med en stor karamäll — en sådan där med krusade pappersfransar och tavla på. Den kom indansande på golvet och det stod Carl på den med stora tydliga bokstäver och lilla Calle såg i den halvöppna dörren en skynt av korpralen och andra gardets uniform. Och den karamällen kom just en julafton då det inte fanns så mycket av denna världens goda i hemmet — så det är inte underligt

ATELIERIDYLL
(Nationalmuseum)

Pastell 1885

att Carl minns den sedan han blivit stor.

Det skulle taga alldeles för stort utrymme av tidningen att berätta utförligt om Carl Larsson, hans liv och arbetsår, men jag kan inte låta bli att tala om, att han, efter att ha gått i folkskolan, redan från sitt trettonde år började försörja sig med eget arbete — han retuscherade åt en fotograf och tecknade illustrationer. Så småningom började han idka studier i konsten att teckna och måla vid Akademien, men dessa studier måste dock förbli bisak för honom, arbetet för brödet var huvudsak.

Själv anser han, att "lejonets klo", som han uttrycker sig, växte fram först då Karin Bergöö kom in i hans liv. Det var i Frankrike i den lilla idylliska byn Gréz de träffade på varandra. Han berättar så lustigt om hur en hel koloni målarpojkar slagit sig ner där och en vacker dag kom det två hela vagnslaster målarflickor dit och mitt i högen satt det en med stora ögon och en näsa som en potatis — Carl Larsson tyckte det var synd med potatisnäsan — eljes hade lilla Karin Bergöö varit riktigt söt. Hur det nu var, så satt Karin och Carl så småningom bredvid varandra och målade av samma gamla gumma: Mère Morot, och med henne vann han sin första framgång — hon utställdes på salongen i Paris, fick medalj och inköptes av göteborgsmäcenaten Pontus Fürstenberg. Han kallade sin akvarell Pumporna. Där går Mère Morot (Mor Morot) med en korg på armen i sin trädgård och beskådar sina pumpor.

Jag måste berätta vidare, att unge herr Larsson — detta var 1883 — för sina nyförvärvade pengar skyndade att köpa sig en klocka och för det som blev över for han hem och gifte sig

med Karin med potatisnäsan och det har han aldrig ångrat — lycka och solsken blevo bosatta i det hemmet och en hel rad av präktiga barn kommo undan för undan. Han lär oss känna dem alla genom sin konst. Vem känner inte Suzanne, Ulf, Pontus, Lisbeth, Brita, Kerstin, Esbjörn? Vi ha alla sett dem växa sig större och vi ha blivit glada vart år vi ha fått förnya deras bekantskap.

Men kanske ni vilja veta, var de haft sitt hem?

Efter bröllopet i Stockholm reste de ut till sitt älskade Gréz igen — då de ett år därefter firade sin bröllopsdag framförde Gustaf af Geijerstam ett kväde för de unga tu, som slutade:

Och därför tar jag bägarn och dricker för er två
och därtill för en tredje, som skall komma
när ännu solen skiner och fåglarna slå
och alla söderns vackra rosor blomma.

Det blev Suzanne.

1885 återvände de till Stockholm. "Där fingo vi en liten låda på två rum och kök vid Åsögatan uppe i Södra bergen", berättar Carl Larsson.

Det var inte så fett att leva på konsten ännu och efter något år tog han därför tacksamt emot erbjudandet att bli lärare vid Göteborgs Musei rit- och målarskola Valand. Vid Valand var han lärare i två omgångar två år vardera gången. Mellantiden — ett år — voro de i Paris.

I Göteborg fick han, berättar han själv, till elever en hel massa söta grosshandlaredöttrar, som nog inte komma att lämna några större märken efter sig i konsthistorien, men till all lycka också några ynglingar från östan och västan, som hade tusan i kroppen och nu hava berömda namn.

Då han kom åter till Stockholm, hyrde han två stora ateljéer på Glasbruksgatan och försökte att själv bli stor där — säger han — genom att måla freskerna till Nationalmuseum (vilket inte lyckades, tillägger han inom parentes på sitt vanliga glada och skämtsamma sätt).

Under dessa år hade Carl Larsson fått utföra en hel mängd saker åt Pontus Fürstenberg, som hade ett stort privat galleri i Göteborg, som han efter sin död donerat till Göteborgs Museum, där det numera finnes. Där finns porträtt av hela familjen Larsson — Carl Larsson själv icke att förglömma — vad det betyder för en konstnär med stor familj att få sålt förstå vi.

— Leve Pontus Fürstenbergs av Larssons välsignade minne! utbrister han tacksamt i den biografiska inledningen till praktverket Larssons.

Men jag har glömt att tala om hemmet i Dalarna i Sundborn.

Fru Karins far var från Sundborns socken i Dalarna nära Falun. Där hade han en stuga — lilla Hyttånäs — som beboddes av hans två gamla systrar. En gång gjorde han och Carl Larsson en liten resa dit för att vila och där fann sig den senare så väl, att svärfadern föreslog att köpa honom lämplig bostad där — men Carl Larsson avslög, ty endast den lilla stugan Hyttånäs skulle kunna tillfredsställa honom och hans behov som konstnär. Där erfor han denna utsägligt ljuva känsla av avskildhet från världen, som han förut blott känt i den franska bondbyn Gréz. Ett par år därefter dog den ena systern och den andra ville inte bo kvar där i ensamheten. Då skänkte svärfadern Carl Larsson stugan med allt vad där var. Men den gamle dog tyvärr, innan han fick se, vilken välsignelse det var med den gåvan — vi kunna ej annat än instämma med Carl Larsson i det tack han uttalar för gåvan, ty från Sundborn ha vi fått alla dessa förtjusande glada och vackra interiörer — serien Ett Hem och mycket annat, ty Carl Larssons arbetsförmåga är oerhörd.

— Varmed skall ni vila er i sommar? frågade ett år en tidning en hel del av våra framstående män och kvinnor.

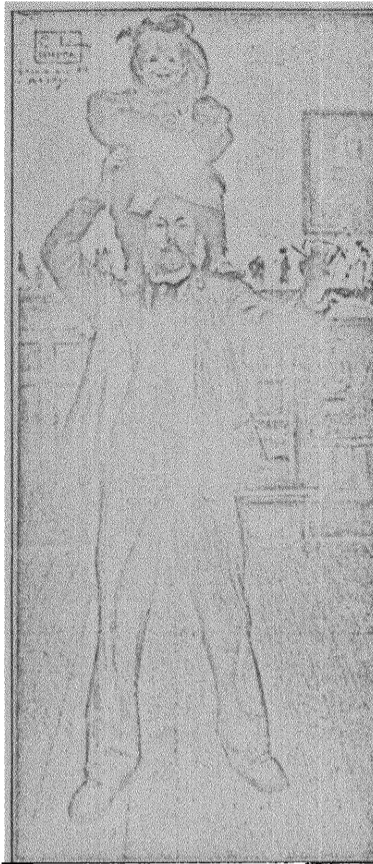
— Med att arbeta förstås, svarade Carl Larsson.

Denna Sundborns stuga byggdes nu om, ändrades och förvandlades till ett förtjusande konstnärshem. Till en början togo de sin tillflykt dit endast om somrarna och vid helger, men så småningom flyttade de dit på fullt allvar — nu de allra sista åren ha de bott i Falun om vintrarna och fått en liten gård där också — de ville följa barnen, som skulle gå i skola där.

På Sundborn var det som sagt Carl Larsson började att i bilder skildra sitt hem och sin familj. Om tillkomsten av detta verk berättar han, att han en sommar gick omkring trött och tråkig, ty han hade inte nog arbete.

— Kan du inte ta och måla av stugan här — barnen — väggarna — sa fru Karin.

Idén hade han fått — och hur det var, så kom en dag lusten. Det var för resten så att Pontus av någon anledning blivit skickad ut från middagsbordet i ett annat rum att sitta i skamvrå. Efter middagen kom pappa Carl in för att hämta piptobaken, som han glömt, och där satt Pontus och såg så roligt sur ut och den blommiga kakelugnen var så trevlig, stolen, mattorna — väggarna — så där blev fart och arbete genast och Pontus fick väl sitta litet längre än meningen varit från början,

BRITA OCH JAG Akvarell 1895
(Göteborgs museum)

kan jag tro — men egentligen var det bra, att han bar sig illa åt vid middagen, annars hade vi kanske inte fått hemmet och familjen. Alltså: tack Pontus!

Och det var ju väl att pappa Carl glömt piptobaken också!

Efter Pontus i skamvrån ha alla de andra kommit, som vi ha fått samlade utgivna i praktverken: Ett hem, Larssons, Spådarvet och sist Åt solsidan.

— När du inträder i detta hem, är det till lyckliga människor du kommer, skriver han i inledningen till Ett hem. — Något annat märkvärdigt är det inte utom själva stugan — tillägger han.

Och så är det fru Karin, hela hemmets själ. Hennes stora mörka kärleksfulla ögon vaka över hemmets min-

sta vrå. Så stum och stilla blid och arbetssam. Hon är allestädes närvarande, om hon också inte syns. Sin konst tycks hon helt uppgivit, då hon åtog sig vara maka och mor. Och det är hennes storhet denna helhet, denna alltuppoffrande hängivenhet och kärlek.

Det är inte svårt upptäcka, att hon är grunden till hemmet — hörnstenen, själen. Att kunna fylla en sådan uppgift väl är stort, att kunna skapa lycka och harmoni i ett hem och att kunna hjälpa en man framåt till att bli en stor konstnär det är stort.

Carl Larsson skriver:

— Dock, när hon Karin, i sen skymning kurar i ett hörn och av henne ej skönjes stort mer än de runda, drömmande ögonen, vilka stilla, men djupt allvarligt se emot mig, fulla av evig, oföränderlig kärlek, då — då störtar jag på knä, med mitt fula flintskalliga huvud i hennes sköte och jag känner mig sväva bort med henne, stilla och ljuvt, bland renare luftlager, över ängder där endast frid råder, där det gröna står i ljusaste skimmer, där en silvervit flod rinner genom de härligaste näjder, där luften icke värmes och lysas av solen, utan av Gud Faders strålände leende. —

Vi förstå var han får sitt solsken ifrån och hela hemmet för resten.

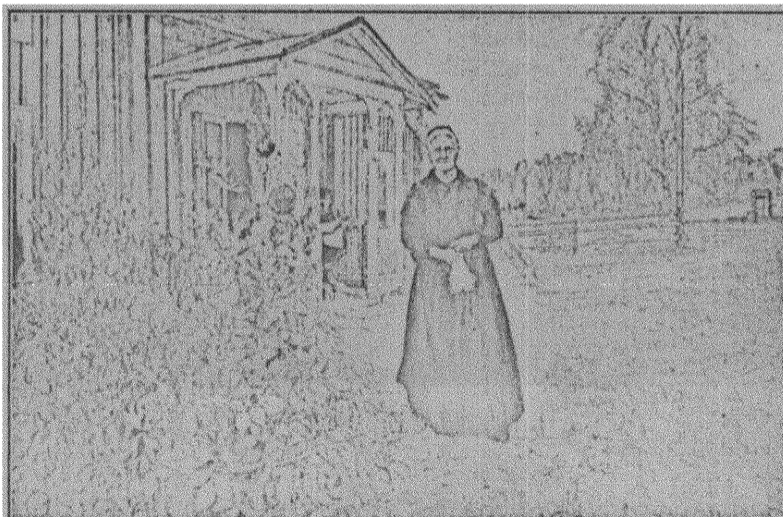
Lyckliga hem — det gör gott ända in i själen att veta, att det finns i världen ett så gott och lyckligt hem och från detta hem genom hans konstverk strömmar det ut över oss alla knippen av solstrålar, glada solglimtar som lysa upp i hemmen, som komma gamla och unga att le — vi äga dem alla till vänner, familjen Larsson. Det är inte så lätt och roligt att stå modell heller, vi måste tacka alla dessa barn för deras uppoffring att stå och sitta och ligga för att bli avmålade i alla livets situationer, det är tålmodsprövande för barn. Men när de höra om vår glädje att se dem, skola de säkert känna sig belönade för mödan.

När man håller av någon eller något är det så lätt att bli allt för mycket talför, då man blir uppmanad att tala

om det. Så har det hänt mtg nu och naturligtvis har jag inte alls hunnit säga allt vad jag ville — jag har ju inte ens talat om hans far och mor. De levde ännu då Sundborns stugan kom till och Carl Larsson fick en liten stuga åt dem därute. Mor är borta. Om far lever vet jag ej. De ha också kommit med i serien och vi känna dem ganska väl.

Men vad jag minns, o moder min,

det är din id,
ditt trägna släp
och glada mod
och starka tro

MOR OCH FAR
(Krefelds Museum)

Akvarell 1901

att Gud till sist
sig skulle över oss
förbarma —

så skriver hennes son
Carl om henne.

»Älsken varandra,
barn, ty kärleken är
allt», målar han över
en av dörrarna i sitt
hem och då han låter
göra en vävnad av
en av sina bilder, sät-
ter han in i den:

Att leva i Sverge,
på äng och i dal,
i skogar, på sjöar,
i gröna blads sal.

Se det är att vara!

DEN FÖRSTA UTANLÄXAN
(Allm. Läroverket, Norrköping)

Oljemålning 1903

Se det är ett liv,
att dela med vänner,
med ungar och viv!

Och därmed slutar
jag och säger tack
du solskensmänniska
Carl Larsson för allt
du givit oss och tack
fru Karin för allt sol-
sken han fått och vi
genom dig och tack
alla Larssons barn
för att ni varit bygg-
liga och låtit Pappa
måla av er.

Majgården den 6
juni 1911.

Greta Holmgren.

Jag gick på vägen med min moder.*

Jag gick på vägen med min moder
en sommarkväll i ett förlovat land
med blåa berg och blanka, stilla floder
och höll i hennes hand min hand.

Vår väg bar ned i sakta sluttning mot
den gröna dalen. För vår fot
låg flodens breda vattenspegel,
på vilken hundra solbelysta segel
av vita skepp
och mörka gråa skepp
i drömlig tystnad ned åt strömmen gled.
I floden var en ö, där låg en stad
med röda tak och krön i bruten rad,
kring vilka skuggorna med ljuset stredo.
Men bortom staden, där låg allt begravet
i dis och töcken. Där var havet.

»Moder», frågade jag, »säg,
för oss aldrig denna väg
ända ner till stranden?
Jag vill gå till stranden ned,
gå ombord och följa med
till de blåa landen.»

Helt sakta svarade min mor:
»Var stilla barn, snart blir du stor;
då får du gå till stranden
och segla, så din moder tror,
bort till de blåa landen.
Var tålig blott och styr ditt blod,
så kommer väl på denna flod
en gång ditt eget vita skepp,
din levnads ljusa lyckoskepp,
och för dig ut i världen.
Håll rodret då med säkert grepp,
så går dig väl på färden!
Först kommer du till staden där,
de lysa, torn och tinne;
du vet ej, barn, hur mörk den är,
när man skall bo därinne.
Där skall du likväl bo en tid,
du vet ej själv hur lång, hur kort;
där skall du kämpa mången strid
tills lyckoskeppet för dig bort.
I tornet ringer klockans kläpp,
det lägger ut, ditt vita skepp,

*Ur »Valda sidor». Bonniers förlag, 1 kr.

det lägger ut och för dig långt
från staden bort, där skumt och trångt
ditt öde låg begravet.
Det för dig ut på havet.
Men bortom havet är väl ock en strand;
där ligger drömmens blåa land,
och där, där skall du alltid bo.
Så är din moders tro.»

Så var min moders tro.
Nu är det längese'n, och jag har glömt
var landet låg med berg och blåa floder,
och jag har ej på länge sett min moder.
Kanhända har jag drömt.

Hjalmar Söderberg.

Brev.

II.

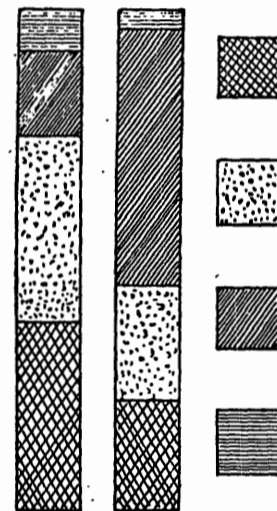
Kära väninnal

Jag slöt förra gången med ett löfte
att i ett kommande brev ytterligare på-
visa fackföreningsrörelsens betydelse för
arbetarna, då dessa gå att förbättra sin
ställning på arbetsmarknaden. Nu skall
jag försöka uppfylla mitt löfte.

Jag har nyss bläddrat igenom en så-
dan där torr lunta, som går under namn
av officiell statistik. Det är en av kungl.
kommerskollegii avdelning för arbets-
statistik utsänd redogörelse för arbets-
inställelserna under åren 1903—1907,
som jag sysselsatt mig med. Det är
otroligt vad man kan hitta många in-
tressanta uppgifter i en dylik bok, n. b.
om man nu verkligen intresserar sig för
så pass »tråkiga» saker som fackföre-
ningsrörelse, arbetskonflikter och dylikt.
Jag skulle vilja rekommendera dig denna
sorts litteratur. Den kan rekvideras ge-
nom bokhandeln och betingar i regel
synnerligen låga priser.

I ovan nämnda lunta påträffade jag
bl. a. en grafisk tabell med rubriken:
»Arbetsinställelsernas resultat i Sverge
1903—1907 med hänsyn till arbetarnas
organisation.» Denna tabell åskådliggör
på ett alldeles ypperligt sätt fackföre-
ningsrörelsens inflytande på arbetsvill-

koren. Du har säkerligen inte något
emot, att jag sänder dig en kopia av
densamma, så att du själv kan bli i
tillfälle att övertyga dig om vad jag
sagt. Så här ser den ut!

Betrakta dessa två staplar riktigt nogal!
Den till vänster visar resultatet av de
arbetsinställelser, som företagits av or-
ganiserade arbetare och den till höger
resultatet av arbetsinställelser iscensatta
av oorganiserade. De fyra små kvadra-
terna avse, som du kan förstå, endast
att förtydliga de olika fälten i de båda
staplarna. De rutiga fälten ange det
antal arbetsinställelser, som avslutas
med seger för arbetarna; de prickade
beteckna kompromisserna, d. v. s. de
ömsesidiga eftergifterna; de snedstrecka-
de ange arbetsgivarnas segrar och de
med horisontala streck försedda fälten
beteckna arbetskonflikter, vars resultat
är okänt.

Låt oss nu först se på de organise-
rade arbetarnas stapel! Där finna vi
ett ganska stort rutigt fält, ett nästan
lika stort prickat och ett betydligt min-
dre snedstreckat. Detta betyder alltså,
att de organiserade arbetarna hemburit
ett avsevärt större antal segrar än neder-
lag. Se vi däremot på de oorganiserades
stapel finna vi ett rakt motsatt förhål-
lande. Där är det snedstreckade fältet
störst och de övriga av helt obetydlig
storlek.

Organisationens betydelse för arbetarna ligger sålunda i öppen dag. Detta kan inte nog ofta påvisas, särskilt i dessa tider, då icke allenast arbetsgivarna och deras tidningar utan även en viss falang inom arbetareklassen försöker förneka detsamma. Du bör därför ursäkta, att jag kompletterar tabellen här ovan med några siffror, som ytterligare belyser den här behandlade frågan.

I den bok, ur vilken jag hämtat tabellen, förekomma en del intressanta sifferuppgifter under rubriken: »Organisationsväsendets inflytande på resultaten» (av arbetsinställelserna under ovannämnda fyra-årsperiod). Jag tror att det blir mest åskådligt, om jag återger siffrorna i den uppställning, som de ha i boken. Du kan sedan klippa ur såväl siffer-tabellen som den här ovan kopierade grafiska tabellen. De kunna vara bra att ha vid meningsutbyte med personer, som betvivla eller förneka fackföreningsrörelsens betydelse.

Dessa siffror behöva ju egentligen inte kommenteras. De tala för sig själva, som man brukar säga. Det är emellertid intressant att se, att själva kommerskollegium särskilt understryker fackorganisationens betydelse, sådan denna blivit belyst i ovan anförda siffror. Kommerskollegium säger: »Som härav synes, har organisationen haft en mycket väsentlig betydelse för resultatet. Medan arbetsgivarna hade fullständig framgång vid halva antalet konflikter med oorganiserade arbetare, förmådde de endast i en sjättedel av fallen helt genomdriva sina villkor gentemot organiserade arbetare. En stor del av de organiserade arbetarnas konflikter slutade med kompromiss; därvid är att erinra, att kompromissen ofta betecknar partiell seger för arbetarna, enär konflikterna

Med helt eller delvis organis. arbetare ... Med icke organiserade arbetare ... Utan uppgift om organisationen	Avslutade på arbetsgivarnas villkor		Avslutade enligt arbetarnas fördringar		Genom kompromiss		Resultatet obekant		Summa	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Med helt eller delvis organis. arbetare ...	144	17	324	38	317	37	64	8	849	100
Med icke organiserade arbetare ...	115	51	50	22	52	23	8	4	225	100
Utan uppgift om organisationen	31	42	19	26	20	27	4	5	74	100
Samtliga arbetsinställelser	290	25	393	34	389	34	76	7	1,148	100

Antal arbetsinställelser.

merendels gällt löneförhöjning eller eljest förbättring i arbetsvillkoren.»

Ja, så skriver kungl. kommerskollegium. Ett vackert betyg åt arbetarnas förkättrade fackföreningsrörelse, inte sant? Ack, att alla arbetare själva förstode fackföreningsrörelsens betydelse! Hur mycket längre skulle vi då inte ha varit nu! Men de måste läras att förstå. Därför agitera vi, därför giva vi ut broschyrer och tidningar och därför anordna vi det ena mötet efter det andra. Agitationen »man och man emellan» är ändå kanske den mest betydelsefulla. Jag är säker på att du, kära väninna, varje dag som går försöker övertyga dina arbetskamrater och andra om organisationens betydelse. Det material, jag här letat fram åt dig, skall kanske bli dig till stor nytta i ditt agitationsarbete. Detta är min innerliga önskan, och jag skulle bli glad, om jag, genom att taga din tid i anspråk med detta brev, utrett något nyttigt och gott.

Sig.

Beakta tillfällena!

De stora valmöten, som under hela sommaren komma att avhållas i olika delar av landet, torde vara beaktansvärda tillfällen för kvinnorna att sprida Morgonbris.

Vi hoppas kvinnoklubbarna och kommissionärerna ej försumma desamma.

**Besök de stora valmötena!
Agitera för Morgonbris!**

Agitera för Morgonbris!

BLÅ NATT.

*Svala timmar, stilla timmar, —
äng av dagg och dimfukt immar.
Oförsynt och oförvägen
spirar nattens sommarsägen.*

*Underfulla, underbara
sommarsfröjd och sommarfara!
Trolldomsljuv är kärleksvakan
här på mjuka, gröna lakan.*

*Här är gott, här vill vi bliva
att med lust vår livsbok skriva.
Låt oss bygga här en hydda
utav grenar löbeprydda!*

*Svalka, bliv, och stillhet, stanna,
ge oss mer av livets manna!
Låt oss gå evinnerligen
denna lätta älskogsstigen!*

*Dröm är dröm och solskensspånster, —
alla livets fala konst
samlas att ta drömmen fången,
binda den till skampålsstängen.*

*Junimånad, juniblånad, —
låt oss spinna drömmens spånad
medan sol och sommar varar;
snart så kommer snö och skarar.*

HANNES SKÖLD.

Intryck från världskongressen för kvinnans politiska rösträtt i Stockholm.

Att få vara med på en sådan kongress som denna är en märklig upplevelse. Det starka intryck man får från en hel veckas överläggningar om denna enda stora fråga — full medborgarrätt åt kvinnorna — fördjupas ytterligare genom närvaron av de många personligheter, av vilka flera synnerligen framstående, vilka samlas ur kvinnornas led till en världskongress.

Redan innan kongressens officiella öppnande fick man höra en av de rösträttskvinnor, som kanske mest låtit tala om sig genom att hon innehaft ett yrke, som ännu i det allmänna medvetandet anses vara förbehållet männen — predikarens yrke.

Reverend Anna Schaw talade i den överfyllda Gustaf Vasa-kyrkan på söndagsmiddag d. 11 juni inför en publik, av vilken säkerligen ingen gick därifrån utan att ha känt sig ha lyssnat till en ovanlig personlighet.

Jag själv hade hört så mycket beröm om hennes vältalighet, men gick likväl dit litet skeptisk och jag fick dock mer, än berömmet över henne förut givit mig. Där stod framför altaret, omgiven av blommor med ett tempels stora valv framför sig, en snarare liten kvinna, snart åldrad, vithårig, iklädd en vacker enkel kvinnoprästdräkt, med ett ansikte genomträngt av värme och hänförelse.

MARTINA KRAMERS, Holland.
Skr.

Ej ett spår av affektation; själen själv trängde fram så omedelbart, att man andaktsfull liksom stillade sin egen själ, för att nog allvarligt kunna möta den talandes.

Vad hade hon att säga? Det var framför allt det djupt själffulla i det framförda, som gav det outplånliga intrycket, men också den form för sin

tro hon lade fram för sina åhörare var fängslande.

Hon talade om att det finnes en djup mening med det mänskliga livet.

CARRIE CHAPMAN-CATT, Amerika.
Ordförande.

Då vi höra ropet från lidandet i världen, från fattigdomen, från kvinnor som äro förtryckta, från de små barnen, från det politiska livets korruption, hur är det då möjligt att tro att Guds egen ande är verksam.

På denna ständigt återkommande fråga från tänkande människor, gav hon ett trossvar. Problemet blev ju icke löst, men vad som blev befriat under intrycket av Anna Shaws personlighet och vältalighet, det var tvivlaren i en, trötheten inför arbetets mängd. Hon verkade just såsom en andlig ledare skall verka i djupaste mening: kraftpånnyttfödande.

Dessutom njöt man rent konstnärligt av hennes storartade förmåga att på ett dramatiskt och innerligt sätt göra de bibliska figurerna levande, och när hon i trosvisshet vände sig

SIGNE BERGMAN, Sverige.
Skr.

i bön till vår Herre, gjorde hon detta med en oförglömmelig inspirationens eld.

Sådana präster — och även de icke troende skulle med andaktsfull behållning gå och höra dem!

Dagen därpå, måndagen den 12 juni, samlades kongressen å Grand hotell, där stora salen var upplåten för kon-

gressförhandlingarna. Kongressbyrå var ordnad på det mest tilltalande sätt. Detta i förening med den osedvanligt vackra utsikten över strömmen och slottet, gamla staden och Söder, kunde ej annat än bliva en verkligt tillfredsställande bakgrund för en kongress.

Det var med spänning vi, som icke varit på rösträttskongress förut, spanade efter de kända personligheterna. Ordföranden, mrs Chapman Catt, henne kände vi ju dock alla genom de många porträtt som översvämmat våra tidningar. Till vänster om henne hade två av sekreterarna sin plats, vilka även vid denna kongress tjänstgöra som tolkar, nämligen Martina Kramers från Rotterdam, utgivare av rösträttstidningen "Jus Suffragii", sedan flera år medlem av en kommitté i Holland för allmän valrätt för såväl män som kvinnor, och av socialistisk åskådning. Den andra är fru Anna Lindemann från Strassburg, gift med doktor Lindemann, känd inom det tyska soc.-dem. partiet. Ett samtal med henne ger ett intryck av trygg godhet, som gör en gott i själen.

Till höger om mrs Catt sitter ännu ett par andra av alliansens funktionärer, bl. a. vår egen landsmaninna Signe Bergman.

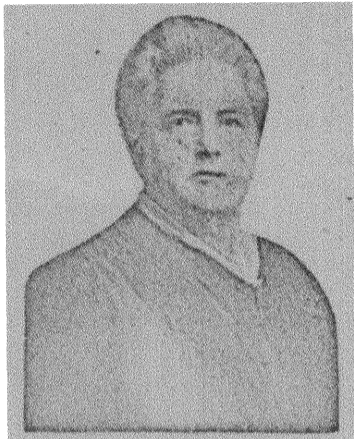
Val, rapporter och allt sådant upptog måndags f. m., varefter det högtidliga öppnandet av kongressen ägde rum å Musikaliska Akademien. Sedan hälsningstal från Sverige av Anna Whitlock och riksdagsman E. Beckman och svar därpå från den engelska delegeraden miss Chrystal Macmillan med schvung blivit framförda, kom det högtidliga ögonblick, då rösträttsstandaret överlämnades till kongressen. Detta standar har komponerats och tillverkats i Sverige, fröken Eivor Hed-

ANNA LINDEMANN, Tyskland.
Skr.

vall tillkommer äran av att ha vunnit första pris i en internationell tävlan om standar till alliansen. Det är utomordentligt vackert, på vitt sidan med broderier i gult silke och guld (de internationella rösträttsfärgerna). Medel till detsamma ha skänkts av den synnerligen rösträttsintresserade gamla damen Lotten von Krämer. Då

standaret bars in av svenska studentskor. hälsade alla de främmande nationerna genom att deras flaggor vecklades ut från läktarna. Jag tror, att ingen, som varit med, kommer att glömma detta ögonblick. Samtidigt ständes den nya rösträttssången upp, med vacker musik av Hugo Alfvén. Orden äro av K. G. Ossian-Nilsson och återfinnas på annat ställe i Morgonbris. Anna Kleman framförde därpå

ANNA SHAW, Amerika.

en väl formulerad överlämningsadress. Vid detta tillfälle fingo vi också höra en officiell representant från den norska regeringen, som haft den stora uppmärksamheten att skicka en sådan. Så kom Carrie Chapman Catts stora tal.

Ännu hade man icke fått höra mer än ett par av de långvariga främlingarna, men på aftonens mottagning avlade utlännarna små prov på sin värtalighet, så att man riktigt djupt lärde sig förstå, vad man allt hade att vänta under den kommande veckan.

Höjdpunkten på denna fest blev avgjort framförandet av den av Sigrid Leijonhufvud författade och av Elfrida André komponerade kantaten. Kvinnornas verk var alltigenom djupt känt och vackert, och denna kantat särskilt vad orden angår, synes mig på ett djupare sätt tillfredsställande än den förut omtalade rösträttssången. Vissa delar av musiken följde synnerligen stämmingsfullt efter orden i den

ANITA AUGSPURG,
Tyskland.

birgittinska allvarliga medeltidsstämningen. (Red. har också prytt Morgonbris' första sida med Sigrid Leijonhufvuds vackra ord.)

Tisdagens förhandlingar med diskussion över ännu: "Huru kunna de länder, som tillerkänt kvinnorna politisk rösträtt, bäst och effektivast lämna material till agitation, gendriva oriktiga påståenden och understödja det internationella rösträttsarbetet?" läm-

nade flera anföranden med kraft och sakrikhet framförda av kända rösträttskvinnor, på vilka man var mycket nyfiken, bl. a. C. E. Marshall från England, vilken föreslog en rösträttskvinnornas internationella pressbyrå; Hollands första kvinnliga läkare, ivrig nymalthusian, Aletta Jacobs, som där grundat rösträttsrörelsen. Man fick också höra språkgeniet Käthe Schirmacher, som höll ett roligt och intressant anförande om pressens makt, understött av Rosika Schwimmer med sitt ivrigt applåderade förslag, att även kvinnorna borde ha ett skämtorgan och att i kvinnotidningarna borde finnas en särskild avdelning, där dumheter begångna av män på ett lindrigt, spetsigt sätt, skulle antecknas. Detta var blott som ett uppsluppet råd från den alltid eldiga Rosika Schwimmer och behövde ju ej tagas som någon kongressorganisation mot männen. Tvärtom, under kongressen har även sagts så mycket förstående om samarbetet med männen. Vidare föreslogs att samla för rösträtten fördelaktiga uttalanden av regeringar och politiker.

Tisdagens offentliga möte på Operan var särkerligen kongressens glanspunkt. Där framträdde med glänsande tal några av de bästa den internationella kvinnorörelsen har inom sina led.

Finland visade upp Helena Westermarek, Ungern den förut omtalade Rosika Schwimmer, som med obönhörlig ironi behandlade frågan om att logikens rike var en värld, dit männen hittills ej velat släppa kvinnorna. Så kom vår Selma Lagerlöf som Rosikas fullständiga motsats — en hel avhandling, mycket noga genomarbetad, på sina ställen gripande, med stämning ur Selma Lagerlöfs sagovärld i sin hymn till hemmet och dessemellan lämnande

ROSIKA SCHWIMMER,
Ungern.

mycket lämpliga bidrag till stöd för rösträttsaken. Talet skall tryckas som agitationsskrift.

England uppträdde i en synnerligen livlig och elegant gestalt. Mrs Ethel Snowden, gift med den bekante socialistiske parlamentsledamoten Philip Snowden. Hennes sätt att tala var präglad av såväl dramatisk kraft som kvinnligt behag. Kvinnornas kamp för sin rösträtt är, som i så många andra

fall av kamphistorien, historien om den intelligenta minoritetens insatser.

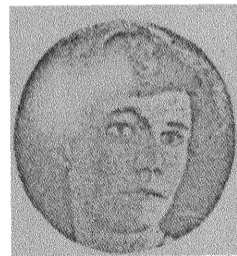
Liksom den svenska representanten var olik den ungerska, så var den tyska, d:r Anita Augspurg, olik mrs Snowden. Hon representerade den frigjorda kvinnointelligensen, på samma gång som genom hennes ord och sätt

SELMA LAGERLÖF, Sverige.

att uttrycka sig det var som om hela det tyska riket med allt sitt grundliga arbete och all sin organisation uppenbarade sig för församlingen. Hon slutade med att uppfordra till hela världens solidaritet. Sist i raden kom Amerika med ett av rev. Anna Schaws storartade tal.

Vi ha också upplevat ett friluftsmöte på Skansen. För min del hade jag turen att komma fram till talarestolen på Renberget, då mrs Cobden-Sanderson talade. Det var rätt egendomligt att just få se henne på vårt Skansen, som setat i fängelse för rösträttsaken, som hör till en mera suffragettliknande rörelse, en förening, vars medlemmar vägra betala skatt, så länge de ej äga rösträtt. Hon gjorde f. ö. den utmärkta anmärkningen: "Jag har hört att här på Skansen får man ej tala politik. Det gläder mig att kvinnans rösträtt ej är politik, den står således över politiken. Den är en

ETHEL SNOWDEN,
England.

rättfärdighets sak och hör till religionens sfär".

På torsdagen begav sig kongressen till Folkets Hus, d. v. s. egentligen medlemmarna från de nordiska länderna, då blott skandinaviska talare uppträdde. Först talade Carl Lindhagen och uttryckte några av sina tankar i politik i allmänhet och kvinnofrågor i synnerhet. Danmark fick ett språkrör, som bröt av allvaret med skämt-

samma inlägg. Det var fru Nelly Hansen, ansluten till socialdemokratiska partiet, från Esbjerg. Den norska representanten var från Lillehammer och talade förhoppningsfullt om kvinnornas insatser. Vera Hjelt, medlem av finska lantdagen och yrkesinspektör, var ju den, som alla med största iver väntade få lära känna. Hon gav oss en synnerligen gedigen och uttömmande framställning av det sociala och politiska samarbetet mellan män och kvinnor i Finland, ett bidrag till statistik, för vilket kongressen kan vara Vera Hjelt mycket tacksam. Gulli Petrini hade som vanligt åtagit sig skarprättarsysslan av 1:sta kammaren, ett uppdrag, som även rösträttsrörelsen är henne all tack skyldig. Vi hurrade vidare vid meddelandet, att i Stockholm bildats en mäns förenings för kvinnans rösträtt med anslutning till den under kongressen bildade internationella föreningen i samma tilltalande syfte. Fru Nelly Hansen utbragte ett leve för det arbetande folkets framgång, och till sist utbragte undertecknad ett leve för kongressen.

Frågor av särskilt intresse, som under själva kongressförhandlingarna under de sista dagarna diskuterades, voro bl. a: Vilken är kvinnornas ställning till de politiska partierna och hur skall rösträttsrörelsen förhålla sig till de politiska partierna i de länder, där politisk rösträtt ännu ej tillerkänts kvinnorna? I dessa frågor uppträdde representanter från alla länder och framhöllo de flesta den förut antagna taktiken — att rörelsen är neutral, medlemmarna arbeta inom olika partier — såsom bästa metoden.

Flera kraftiga röster höjdes dock för att kvinnor ej heller som enskilda medlemmar borde stödja något parti förrän de fått rösträtt. Ett anförande av fru Anna Wicksell gav särskilt uttryck för den meningen att vi borde som enskilda medlemmar arbeta med i partierna.

Rosika Schwimmer, som avgjort var kongressens flitigaste förslagsställare, hade bl. a. föreslagit, att kongressen borde uppmana de socialistiska kvinnorna att än intensivare deltaga i den allmänna rösträttskampen. Kongressen fattade beslut i denna anda genom att antaga ett av Anna Shaw framlagt förslag, att rösträttsföreningarna i alla länder skulle uppmana alla andra kvinnosamfund, som förfäktat rösträtten, att när något för denna sak betydelsefullt ämne föreligger i respektive parlament, uppträda vid de förstnämndas sida och stödja deras krav.

Framkastningen under kongressen att något särskilt kvinnoparti skulle bildas vann däremot helt naturligt och lyckligtvis ej anklang.

Ett förslag av Rosika Schwimmer att ett högkvarter för rösträttsrörelsen borde bildas även i Europa upptogs så av mrs Catt, att en internationell byrå borde grundläggas i London — ett förslag som tyvärr väl ensidigt tillförsäkrade de engelsktalande nationerna knutpunkterna för internationellt kvinnorösträttsarbete.

Från Sverges sida framfördes från Anna Whitlock och antogs av kongressen ett förslag, som gick ut på internationellt samarbete mellan olika nationers parlamentsledamöter.

Vidare beslöts att nästa kongress

skall hållas i Budapest i ungerskan Rosika Schwimmers hemstad.

Kongressens officiella avslutning med festen på Saltsjöbaden — just samma dag d. 17 juni som det sagolikt storartade fåget för kvinnorösträtten demonstrerade genom Londons gator — blev präglad av en glad och hjärtlig stämning. Bland talen märktes särskilt mrs Catts, som till avsked liksom mönstrade sina led och uttalade sina förhoppningar angående framgången av arbetet i de olika länderna.

Den molnfria aftonen, varigenom det nordiska sommarljuset med sin imponerande stämning kom till sin rätt, understödde Stockholmsföreningens synnerligen smakfulla anordningar för ett värdigt firande av kongressens sista dag.

Kransar av tallris och massor av bonader från Händarbetets vänner gävo inomhus svensk stämning liksom utomhus hjörklövsportar, vildblommor och folkvisor. Över allt detta vajade de olika nationernas flaggor och en gul och vit flagga med orden "Rösträtt för kvinnor". Det hela var mycket vackert, liksom färden på båt in till staden, då vi fingo tillfälle visa vår natur i all dess glans för utlänningarna.

På söndag hade Stockholms arbetarekommun Ethel Snowden och Rosika Schwimmer uté i den nya folkparken. Som en avslutning från mina intryck från kongressen stå för mig den eldiga ungerskans ord, att de mödrar, som ej vilja vara med att stödja arbetet för kvinnornas medborgarrätt, behandla sina döttrar som styvbarn.

Anna Lindhagen.

Ur RÖSTRÄTTSSÅNG.

Av K. G. Ossian-Nilsson. Tonsatt för unison kör av Hugo Alfvén.

NU LÅT HÖRA vår lösen på stridernas dag,
när vår rätt och vår plikt kalla hären till slag,
och när vänner och ovänner fråga:
må sungen den samfälliga svara dem då
och vart ord som en himmelens låga
på fanorna trosvisst och flammande stå!

Ty från torparetösen
till damen av ätt,
från docenten till blyga brodösen,
en växande skara, vi flockat oss tätt
om vår medborgarrätt
och vår medborgarrätt är vår lösen!

Vi ha krav från de många, som kloka i råd
och beslutna i vilja och tappra i dåd
dock förmenats sitt rum bland de mogna;
vi kräva åt snillen, som hedrat sitt kön,
åt arbetare goda och trogna
den länge försakade rätten som lön.

Ja, I makter, som pösen,
slån äntligt reträtt
och raseren de murar och rösen,
som redan för länge fått söndra vår ätt,
tv vår medborgarrätt,
ja, vår medborgarrätt är vår lösen!

Vi ha krav från de trampade, tysta och små,
som kanhända vår lott lärt oss kvinnor förstå
och vårt hjärta befallt oss att vårda:
vår hand är den mjuka, som läker och ger
sitt beskärm och sitt stöd, där den hårda
och fumliga näven slog till och slog ner.

O, I hjältar, som slösen
med slängar så tätt,
ur vår kärlek I alla dock ösen
den balsam på såren, som flödar så lätt:
o, så unnen oss rätt,
ja, vår medborgarrätt och vår lösen!

Vi ha krav från de nya, de framtida år,
då av möda blir gullskörd i samtida snår
och av nutida drömmar blir gärning;
likt frostvind kan härja ett frostigt beslut,
av en nyck kan bero och en tärning,
hvad säde i framtidens åker sås ut,

Ja, I kvinnor, som slösen
er värme så lätt,
och som ofta till gengäld förfrösen,
nu helgen er flamma åt kommande ätt,
nu begären er rätt,
ja, er medborgarrätt och er lösen!

Vid symaskinen.

Det ena plagget efter det andra lade hon samman. Hennes bleka fingrar voro så ivriga, de slätade ut alla veck med smeksamma, vänliga rörelser.

Anna var inte frisk, hon kunde inte äta vad som helst, kaffe fick hon ej dricka och så skulle hon ej få trampa på symaskinen.

Men det gjorde Anna hela dagen.

— Det är ju tvunget —, sa lilla Anna med ett blitt leende.

En dag stannade hon maskinen och snyftade sakt, med händerna tryckta mot ansiktet.

— Jag tror inte, jag orkar mer, snälla frun, förlåt mig! Får jag gå hem? —

När Anna reste sig, kunde hon inte gå.

— Jag har så ont, men det går nog över. —

Vi bäddade åt Anna i jungfrukammaren.

Hon måste genast föras till sjukhuset, sa doktorn.

Men Anna var rädd för sjukhuset.

— Kan jag inte få ligga kvar i jungfru Lenas säng, det är så tyst här? —

Doktorn sa nej.

Och jag viskade till Anna, att jag skulle inte lämna henne, utan följa henne dit. Jag kände flera läkare, hon skulle inte vara rädd.

Men Anna bara grät stilla.

— Bukhinneinflammation, sa doktorn till mig. Hon måste genast opereras. Ett magsår som brustit. Nästan intet hopp.

Så — —. Hon hade förstört sig vid symaskinen.

Hon hade sytt tills hon stupade utan en klagan.

— Det är obegripligt, att hon inte jämrar sig, sa doktorn, hon måste ha olidliga plågor.

Båren kom och fyra karlar.

Anna låg där så blek och stilla och bara viskade: — Måste jag dit? Där dör jag. —

— Va ä det för sjukdom? — frågade karlarna och trampade och klampade omkring båren.

— Tyst, tyst, hon är mycket sjuk. —

Och så satte de båren på en kärva och den skakade av och an.

Jag höll Anna i handen.

— Det är inte långt kvar, Anna —.

Men jag tyckte det var en evighet.

I sjukhuset slog alla dörrar om varann. Patienter tassade omkring i stora sockor och sköterskor buro på fat och bomull och handdukar — alla hade bråttom.

Till olycksfallssalen!

— Ja, men hon skall tagas in på sjukhuset, jag har en skriven lapp här från vår doktor. —

— Fins ingen plats, ni får vänta där. —

Lilla Annas förskräckta ögon stirrade på mig.

— Vad här är bråkigt! Om jag fått ligga kvar i jungfru Lenas rum. —

De kommo bärande med en överkördosse, som skulle förbindas.

— Herre Gud, herre Gud, vad skola

de göra mig? Skall jag opereras, tror frun? —

— Ja, Lilla Anna, men det går så lätt och så blir Anna frisk. —

— Nej, jag dör, jag dör! Kan jag inte få komma till jungfru Lenas rum? —

Anna grät.

Den store doktorn gick förbi. Han såg på Anna. Kände på hennes puls och gick vidare.

Jag stod stum.

— Sa han ingenting? —

— Nej, ingenting, det kommer nog någon annan. —

Jag fick se en läkare jag kände, berättade om Anna och bad honom skaffa oss en annan plats. Det var så ohyggligt i olycksfallssalen, en sådan jämmer och så mycket hemskt att se.

— Är det någon släkting?

— Nej.

— Fruns jungfru?

— Nej, min sömmerska. Kan hon gå igenom?

— Det är osäkert.

— Måste hon opereras?

— Ögonblickligen.

— Skall ni göra det?

— Det vet jag inte.

— Kan hon inte slippa den store doktorn?

— Det beror på vem som har tid. — Syster Karin!

— Ja, doktorn.

— Patienten här skall in på n:r 27 och opereras i eftermiddag.

— Ja, doktorn.

— Farväl, min fru.

Och jag kysste Annas bleka panna och nickade till henne.

— Var inte rädd, lilla Anna! Jag kommer igen i kväll, då är nog allt så bra.

På kvällen var det tyst och stilla på sjukhuset.

Patienterna hade ätit och voro skötta, alla lågo till sängs.

Jag visste inte var Anna låg. Jag kom ihåg n:r 27.

Jag såg en högväxt, stark sköterska.

— Fröken!

— Syster, rättade hon.

— Förlåt, kan syster säga mig var 27 är?

— 27? Är det hon som opererades i eftermiddag för bukhinneinflammation?

— Ja.

— Hon ligger på den här salen, hon är död nu.

— Är hon död?

— Ja.

— När?

— Alldeles nyss, för en halvtimme sedan.

— Äh, så förfärligt,

— En obegripligt tålig och snäll människa. Hon klagade ingen gång. Det sa dom vid operationen med. Hon sa *ingen* ting.

— Kära syster, hade hon plågor?

— Det hade hon nog.

— Fick hon något att lindra dem med?

— Ja, litet mot slutet.

— Sa hon ingenting?

— Inte just. Det enda var något om

— jungfru Lenas rum — men ingenting man kunde förstå.

— Har det varit någon hos henne?

— Ja, hennes syster.

— Herre gud, är Anna död? hörde jag bakom mig.

Det var systemen.

Hon haltade och det överklädda träbenet stötte dovt mot stengolvet i korridoren.

— Är det frun, som Anna var hos?

— Ja.

— Frun var visst så snäll mot Anna.

— — —

— Jo, Anna sa, att frun var så snäll.

— Lilla Anna.

Vi gingo in i salen. Den var svagt upplyst. Längst bort i en säng satt en 14 års flicka upprätt och grät, skrikande, förskrämd. Hon stirrade på oss och på Annas bädd.

— Tyst och ligg ned! hördes systemens stämman kort och befallande.

Flickan kröp ned och snyftade dämpat.

Vi stodo vid Annas säng.

Hon hade dragit upp benen och munnen stod mörk och vidöppen, som om hon ropade.

— Lilla Anna, du klagade aldrig, men nu är hela ditt ansikte en enda stör, stark klagan.

— Hon har det gott, det kan man då vara säker om, sa den halta systemen, för hon har aldrig sagt ett ont ord och aldrig gjort någon förnär.

Och vi klädde henne till brud i tyll och brudkrona och med myrtenkvistar i de hopknäppta händerna.

Och lilla Anna såg så vacker och högtidlig ut i allt det vita.

Det var kanske hennes första festdag.

Och det kom blommor från flera hem, där hon hade sytt, från dem som mindes hennes blida ansikte och flitiga händer.

Hon sänktes i jorden. — Till mig kom hennes rumskamrat och sydde.

Greta H—n.

Pressen som människovän.

Ett föredrag av Frida Stéenhoff.

Vid det möte i Stockholms arbetarekommuns nya folkpark, som de socialdemokratiska kvinnoklubbarna söndagen den 11 juni anordnat till stärkande av Morgonbris' kassa, höll fru Frida Stéenhoff ett varmhjärtat och med livligt bifall mottaget föredrag över ämnet »Pressen som människovän.»

Överallt utsågs dagligen en sådd av pressen, började tal., och liksom vi önska våra vänner en god skörd, önska vi även pressen detta, om vi älska mänskligheten. En stor man har sagt, att det kan man ej, man kan älska enstaka individer, men ej hela mänskligheten, som är en samling babianer och hyenor. Då man frågade honom, varför han själv i alla fall gjorde det, svarade han: »Man är ju galen.» Av den galenskapen ha alla mänsklighetens största hjältar lidit, och den är blott ett annat namn för människokärlek. Vi kunna ej få finna oss i att sitta stilla och ha det lugnt och

gott, vi måste lära oss känna socialt och arbeta på att skaffa oss en värdefull kultur under de år vi äro utvecklingsmögliga. Alla stora andars kännetecken är att de vilja skaffa ljus över världen. Ljus är blott ett annat namn för sanning och det är sanningen, som skall göra oss fria. Och det är deras ställning till sanningen, som ger det avgörande provet i fråga om pressens män.

Pressen har ofta i sin makt att skapa folkopinionen, och det är därför av största vikt att den har en klar uppfattning av sanningen.

Den press, som är människornas vän, måste ju även vara barnens vän och arbeta för en god barnuppföstran och undervisning, grundad på värnads för sanningen. Det nuvarande officiella ljugandet förgiftar själva kärnan av vår pedagogik och gifftet utbreder sig så att vi till slut ej mera reagera däremot. Det är många, som finna sig i de kyrkliga ceremonierna blott därför att deras sanningskänsla blivit förslöad.

Nutidens svenskar ha ej som förr något krig över sig, det är i stället den politiska reaktionen, som nu behärskar oss. För att komma ur denna fordras att aktionen vinner tillit. Detta sker dels genom idéer, dels genom personligheter.

Bland pressens viktigaste uppgifter är ett aldrig slappnande upplysningsarbete för att visa framåtskridandets idéer och framhålla nya etiska värden. Särskilt kvinnorna behöva ett andligt värde att leva för och få ofta först därigenom en fast grund att stå på. I religiösa landsändar hör man ofta talas om att det sociala arbetet vill göra människorna missnöjda. Detta är rätt så till vida som att det vill utbreda missnöjet med all dålighet och alla orättvisor i den nuvarande samhällsordningen.

Utom genom idéer är det genom personligheter, som framåtskridandet i världen sker. Den människovänliga pressen måste använda sig av dessa båda verktyg. Alla stora andliga rörelser ha letts av stora karaktärer. Kulturländernas ledande politiker ha nu funnit att man mera än hittills måste ta hänsyn till rättfärdighetskravet — särskilt när det gäller att få kvinnorna med.

Pressen som människovän måste även vara kvinnornas vän, en uppgift som ofta tycks vara svår nog. Ofta är bristande kunskap orsaken till den manliga pressens aggre mot kvinnorörelsen. Farligare och vanligare än agget är dock den rena likgiltigheten. Båda dessa förhållanden göra en särskild press nödvändig för att sprida kunskap om kvinnorörelsen; därför måste vi göra allt för att stödja densamma.

Till sist uttalade tal. sin livliga förhoppning att män, kvinnor och barn måtte så innerligt förenas att deras intressen ej mer behöva skiljas. Arbetet därpå är en härlig lott för en tidning, som förstår sin uppgift rätt, och anförde till sist Georg Brandes' ord: *Den högsta lyckan är att ha makt att skaffa rätten seger.* Och den makten ha pressens män.

E. B.

Arbetarebanken

Avdelningskontoret: **Kungsgatan 20.**

Betalar högsta Depositions- & Kapitalräkningsränta.

C. W. SCHUMACHER, Kungl. Hovleverantör

rekommenderar sina kända tillverkningar:

SPISBRÖD,

okryddat

d:o

d:o

märkt VS, 49 öre

S. 45

SS. 48 pr paket.

Följande utlåtande föreligger om dessa Spisbrödssorter:

»På begäran av hr Fabrikör C. W. Schumacher har jag vid olika tillfällen anställt jämförande undersökningar mellan de av honom tillverkade sorter av okryddat spisbröd, och annat i handeln förekommande spisbröd och har jag därvid funnit att hr C. W. Schumachers nämnda spisbrödssorter på grund av högsta näringsvärde (hög halt av stärkelse och protein), renhet (frihet från främmande inblandningar) och obetydlig halt av vatten äro att anse såsom stående i främsta rummet beträffande kvaliteten. Kläthalten är ringa och ej större än den för prima spisbröd normala.

Stockholm den 17 okt. 1910.

G. Lagerhelm, Professor v. Stockholms Högskola.»

Aktiebolaget

Stockholms Folkbank

Huvudkontoret: Klarabergsgatan 23.

Kommendörsgatan 25.

Avdeln.-kontor: Barnhusgatan 16.

Fleminggatan 59 B.

Depositions-Ränta } 5 proc.
Kapitalräkn.-Ränta }

Sparkasse-Ränta 4 1/2 proc.

Kassafack från kr. 5 pr år.

Kvinnan motarbetar sitt eget bästa

när hon avråder mannen att teckna försäkring å sitt eget eller bägge makarnas liv. På grund av mindre dödlighet ha kvinnor lägre premier i **DE FÖRENADE**. Premiöfrielse vid sjukdom och olycksfall, m fl. förmåner.

Postsparbanken.

Statens garanti. Motböckerna gälla över hela riket.

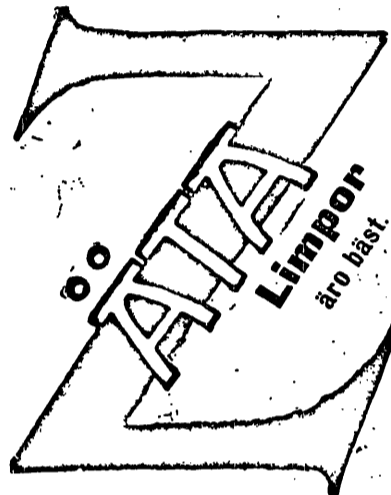
Ficksparbössor tillhandahållas.

Malmbergets soc.-dem. Kvinnoklubb har ordinarie möten 2:dra och sista måndagen i varje månad kl. 8,30 e. m. i Folkets Hus. Styrelsen.

Kiruna soc.-dem. kvinnoklubb avhåller ordinarie möten 1:sta och 3:dje måndagen varje månad i Folkets Hus' lilla sal kl. 8,30 e. m. Styrelsen.

Furulunds soc.-dem. kvinnoklubb avhåller ordinarie möte tredje tisdagen varje månad i godtemplarsalen kl. 1/2 8 e. m. Styrelsen.

Hälsingborgs soc.-dem. kvinnoklubb avhåller möte 1:sta och 3:dje måndagen i månaden i Folkets Hus' F-sal kl. 8 e. m.

Pomril, Citronil,

tillverkat av rörsocker och citronsaft,

Sockerdricka,
Vichy- och Sodavatten.

A.-B. POMRIL,
STOCKHOLM.

Riks 10285, 10685.

Allm. 7686, 9501.

Svenska Livränteförsäkringsbolaget

Framtiden

— ömsesidigt —
STOCKHOLM.

Folkpensionering.
Folkförsäkring.
Livförsäkring.